

Työelämää opintoihin – opiskelijoita työelämään Miten yliopisto-opiskelijoiden ohjausta tulisi kehittää?

**KIRSI VALLIUS-LEINONEN
HELI KAARNIEMI
PEKKA PAKARINEN
LEILA PEIPONEN**

Valtion keskeisenä koulutuspoliittisena tavoitteena yliopistoissa on ollut jo vuosia saada vauhtia opiskelijoiden opintoihin ja sitä kautta työelämään siirtymiseen. Yliopistojen uudessa rahoitusmallissa valmistuneiden työllistyminen on nostettu yhdeksi yliopiston tuloksellisuuden kriteeriksi. Miten opetuksen ja ohjauksen työelämäorientaatiota saataisiin vahvistettua? Millaisia työelämään liittyviä pohdintoja ja kysymyksiä opiskelijoilla on opintojen suunnitteluvaiheesta opintojen valmistumiseen? Millainen ohjaus opintojen eri vaiheissa tukisi parhaiten opiskelijaa siirtymässä työelämään? Tätä on selvitetty Korkeasti koulutettujen työllistymis- ja ohjauspalvelut Pohjois-Karjalassa (KORKO) -hankkeessa.

Itä-Suomen yliopistossa tehdyssä tutkimuksessa (Tuominen, Rautopuro & Puhakka 2008) on selvitetty Joensuun ja Kuopion yliopistoista vuosina 2001 ja 2002 perustutkinnon suorittaneiden tyytyväisyyttä suoritettuihin tutkintoihin työuran kannalta. Tärkeimpinä työllistymistä vaikeuttavina tekijöinä valmistuneet pitivät suhdeverkostojen puuttumista sekä työmarkkinatilannetta. Alueelliseen työmarkkinatilanteeseen yliopistot eivät toimillaan juuri voi vaikuttaa. Sen sijaan opiskelijoiden työelämäorientaation ja työelämäverkostojen rakentamiseksi on opintojen aikana ja osana opintoja paljonkin tehtävissä.

Tarkoituksemme on jakaa tässä artikkelissa KORKO-hankkeessa ja uraohjaajan työssä saatua tietoa, käytännön kokemuksia ja palautteita sekä hahmotella niiden pohjalta opiskelijoiden työelämään orientoitumista edistäviä tekijöitä opintopolun eri vaiheissa. Ideoiden käyttöönotto ei välttämättä vaadi mittavia resursseja – vain nykyisten toimintatapojen ja näkökulmien jakamista ja kehittämistä opiskelija- ja työelämälähtöisemmiksi sekä tavoitteiden sisällyttämistä kiinteäksi osaksi opetus-suunnitelmia.

KORKO-HANKE OHJAUKSEN JA TYÖELÄMÄORIENTAATION KEHITTÄJÄNÄ

Korkeasti koulutettujen työllistymis- ja ohjauspalvelut Pohjois-Karjalassa (KORKO) -hankkeen tavoitteena on ollut tukea korkeakoulutettujen työelämään siirtymistä. Hankkeen pilotteina ovat toimineet Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitos sekä kasvatusta ja aikuiskasvatustieteiden oppiaine. KORKO-hanke on kehittänyt omalta osaltaan työelämäopetuksen ja uraohjauksen käytäntöjä ja vahvistanut ohjaushenkilöstön osaamista. Toiminnassa on sitouduttu ohjauksen toimenpideohjelman asettamiin tavoitteisiin.

Hankkeessa on järjestetty opetusta, ohjausta ja työelämätapauksia ja tuotettu ohjausmateriaaleja. Yksilö- ja pienryhmäohjaus on muodostanut merkittävän osan toimintaa ja tuottanut myös paljon tietoa toiminnan kehittämiseen. Olemme kehittäneet uusia ohjauskäytäntöjä, joiden avulla opiskelijat saavat tukea elämänsä valintoihin, yksilöllisten opinto- ja urapolkujen rakentamiseen sekä työllistymiseen. Hyvä esimerkki tällaisesta käytännöstä on Historia- ja maantieteiden laitoksen mentoointiohjelma, joka esitellään tässä julkaisussa.

Ohjausta on viety myös opetussuunnitelmaan sisältyvien kurssien sisään. Esimerkiksi Kasvatusalan maisterit työelämässä -kurssilla pienryhmäohjaukseen osallistumalla on voinut korvata aiemman esetehtävän. Ohjaustapaamisten tuloksena opiskelijat ovat jakaneet työelämäkokemuksiaan, täsmentäneet urasuunnitelmiaan, kehittäneet työnhakuasiakirjojaan, avartaneet verkostojaan ja työnhaun kanaviaan, aktivoituneet työ- ja harjoittelupaikkojen haussa, löytäneet oman alan harjoittelupaikkoja ja työpaikkojakin.

Hankkeessa tehtävän työelämäyhteistyön tavoitteena on ollut akateemisen osaamisen ja työelämän osaamistarpeiden näkyväksi tekeminen sekä luontevan, joustavan ja helposti löydettävän työelämäyhteistyöverkoston luominen. Verkostoa on rakennettu lisäämällä työelämän edustajien, alumnien, yliopiston opetus- ja ohjaushenkilöstön sekä opiskelijoiden vuorovaikutusta. Toimintaan on sisällynyt muun muassa yritysvierailuja ja yliopiston ulkopuolisten asiantuntijoiden kutsumista mukaan opetuksen toteutukseen. Pilottiyksiköihin on nimetty työelämäyhteistyöhenkilöt, joihin työnantaja voi ottaa yhteyttä, kun tarvitsee yritykseen tai organisaatioon esimerkiksi harjoittelijaa, opinnäytetyön tai selvityksen tekijää ja työntekijää.

RATKAISUKESKEISYYS URAOHJAUKSESSA

Ohjaukseen osallistuminen kuuluu koko opetus- ja ohjaushenkilöstölle, ei ainoastaan nimetyille ohjauksen asiantuntijoille. Moni yliopistolainen kokee kuitenkin epävarmuutta omasta ohjauksen osaa-

misestaan. KORKO-ohjauksissa menetelmällisenä taustana on ollut Lyhytterapiainstituutin kehittämä, ratkaisukeskeinen Reteaming -valmennus. Se on osoittautunut erittäin antoisaksi yliopisto-opiskelijoiden yksilö- ja ryhmäohjauksissa. Perusidean omaksuminen ei edellytä vuosien opintoja; taito kehittyy käytännön ohjauksessa. Yliopiston henkilöstölle on järjestetty kaikkiaan kolme ratkaisukeskeiseen ohjaukseen valmentavaa koulutusta, joista on saatu hyvää palautetta.

Ratkaisukeskeinen ohjaus perustuu kannustavaan ja tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen. Opiskelija on subjekti, toimija, omien kysymystensä ja tavoitteidensa määrittelijä. Ohjaajan tavoitteena on suunnata ja konkretisoida ajattelua sekä avata uusia näkökulmia ja jäsenyyksiä opiskelijan tilanteeseen. Tavoitteet ja toiminta määritellään ja sovitaan yhdessä. Ohjausprosessissa keskeisiä elementtejä ovat vahvuuksien ja siirrettävien taitojen tunnistaminen, voimavarojen aktivointi, tavoitteiden asettaminen, ratkaisuvaihtoehtojen lisääminen, myönteinen palaute, uudelleenmäärittelyt ja opiskelijalle soveltuvien harjoitustehtävien käyttö. Prosessin alussa määritellään nykytilanne, sen aiheuttamat haasteet ja ongelmien taustat. Kun ongelma on tiedostettu ja määritelty, edetään nopeasti ratkaisujen etsimiseen, tavoitteiden asettamiseen ja pienin, konkreettisin askelin etenevän, aikataulutetun toimintasuunnitelman tekemiseen.

Ratkaisukeskeisessä ohjauksessa pyritään ennen kaikkea tukemaan tilanteen konkretisoitumista. Ohjaajan roolina on kysyä, täsmentää, tukea ja seurata yhdessä sovitun suunnitelman toteutusta, osoittaa onnistumiset ja vahvistaa opiskelijan verkostoja. Ohjaustapaamisia on säännöllisesti ja suunnitelmaa kehitetään niiden aikana, jolloin ohjauksessa on jatkuvuutta ja tavoitteellisuutta. Opiskelijalle on helpottavaa, kun koko ”norsua” ei tarvitsekaan syödä kerralla, vaan voidaan tarttua yhteen, konkreettiseen asiaan kerrallaan.

Prosessin tukena voidaan käyttää opiskelijan yksilöllisten kykyjen ja hahmotustapojen mukaan erilaisia harjoitteita, esimerkiksi visuaalisia tai kirjallisia keinoja, kuten elämänkaaren hahmottamista, päiväkirjaa, osaamis- ja verkostokarttoja, listauksia, asteikkokysymyksiä sekä tulevaisuuteen ohjaavia harjoitteita, kuten tulevaisuusmuistelu tai kristallipalloharjoitus. Opiskelijaa myös kannustetaan hakeutumaan itsenäisesti tiedon lähteille. Yliopisto-opiskelijalta itsenäinen ja kriittinen tiedonhankinta onnistuu yleensä erinomaisesti, kun hänelle tarjotaan lähtökohdaksi jokin etsintää tukeva materiaali tai elävän työelämän kontakti.

URAOHJAUS ON JOKAISEN OPISKELIJAN OIKEUS

Uraohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvua akateemiseksi asiantuntijoiksi. Sillä tuetaan opiskelijoiden yksilöllistä opinto- ja urasuunnitteluun liittyvää päätöksentekoa tarjoamalla välineitä muun

muassa itsetuntemuksen lisäämiseen sekä vaihtoehtoisten opiskelu- ja työmahdollisuuksien arviointiin. Näin edistetään opintojen sujuvuutta sekä jatko-opintoihin tai muuhun työelämään siirtymistä.

Bolognan prosessin kautta on pyritty tukemaan opiskelijoiden työllistyvyyden kasvua yhtenäistämällä eurooppalaista korkeakoulutusta sekä kehittämällä opintojen aikaisia ohjaus- ja neuvontapalveluja. Itä-Suomen yliopiston ohjauksen koordinaatioryhmä on valmistellut perustutkinto-opiskelijoiden ohjauksen toimenpideohjelman ja kokonaissuunnitelman. Työn tavoitteena on ollut saavuttaa selkeät, yhtenäiset toimintatavat opintojen aikaisen hyvinvoinnin ja valmistumisen edistämiseksi. Lähtökohdana on kokonaisvaltainen, opiskelijakeskeinen ohjausmalli, jossa työelämäorientaatio integroidaan osaksi kaikkea opiskelua ja opetusta.

Uraohjauksen sisältyminen opintoihin tulisi nähdä jokaisen opiskelijan oikeutena - samoin kuin opetus. Tällä hetkellä kuulee vielä usein puhuttavan siitä, että tarve uraohjaukseen syntyisi jostakin opiskelijan henkilökohtaisesta ongelmasta ja tälle erityisryhmälle palvelua olisi jo saatavilla. Kuitenkin viimeaikaiset tutkimukset, kuten Penttilä (2009), kertovat laajasta opiskelijoiden epätietoisuudesta työmarkkinoihin liittyen. Tutkimus tukee ajatusta tietoisesta uraohjauksen sisällyttämisestä kaikkiin koulutuksiin, joissa sitä ei vielä ole.

OPISKELIJAT KAIPAAVAT LISÄÄ TYÖELÄMÄORIENTAATIOTA

KORKO-hankkeessa kohtaamillemme yliopisto-opiskelijoille on ollut tyypillistä voimakas halu pärjätä, kiinnostus kartoittaa erilaisia uravaihtoehtoja ja hankkia aktiivisesti alan työkokemusta jo opiskeluaikana. Samaan aikaan huoli tulevasta työelämään sijoittumisesta on kasvanut. Tähän vaikuttavat yhteiskunnan taloustilanne, kasvava kilpailu työpaikoista sekä työelämässä jatkuvasti lisääntyvät osaamisvaatimukset.

Ohjauksiin ja tapahtumiin osallistuneet opiskelijat ovat yleisesti toivoneet työelämään liittyvien teemojen syvällisempää huomioimista kaikilla toiminnan alueilla: opetuksessa, HOPS-keskusteluissa, harjoittelujen ja opinnäytteiden ohjauksessa. He haluavat enemmän tietoa siitä, mihin omalta alalta valmistuneet ovat työllistyneet ja mikä merkitys erilaisilla sivuaine- ja muilla opintovalinnoilla on työllistymisen kannalta.

Opintojen suunnittelun lähtökohdaksi tulisikin nostaa nykyistä voimakkaammin opiskelijan omat tulevaisuudensuunnitelmat, pohdinnat omista työelämämahdollisuuksista, vahvuuksista sekä kehittämiskohteista.

KOKONAISVALTAINEN OHJAUS HUOMIOI ELÄMÄNTILANTEET JA ERILAISET VALINNAT

Ohjaus yliopistoissa on edelleen varsin oppiainekeskeistä, vaikka ihmisen kaikki elämänaalueet: opiskelu, opintoja edeltävät ja niiden aikaiset työelämäkokemukset sekä muu elämä kietoutuvat tiiviisti yhteen ja vaikuttavat kokonaisuutena opintojen ja uran muotoutumiseen. Kokonaisvaltaisempi ohjaus voisi tukea opiskelijoita näkemään laajemmin omat vahvuutensa, voimavaransa ja mahdollisuutensa opiskelussa, työssä ja elämässä yleensä.

Nousujohteinen ja menestyksekäs ura työelämän kiihtyvässä oravanpyörässä ei ole kaikkien opiskelijoiden tavoite, eikä sen pidä ollakaan. Uraohjauksessa näkyy myös se lisääntyvä nuorten joukko, joilla on halu valita elämäntyyliinsä panostamatta kokopäivätyöhön. Urasuunnittelusta haetaan uramahdollisuuksia, jotka tarjoavat toivottua joustoa ja tilaa toteuttaa itseään enemmän vapaa-ajalla. Millainen pitäisi olla uraohjauksen viesti näille opiskelijoille? Työelämässä opiskelijoilta odotetaan kuitenkin pitkäjänteisyyttä ja kykyä sitoutua sekä sietää jatkuvia muutoksia.

Ohjauskeskusteluissa kohdataan entistä enemmän erilaisia henkilökohtaisia rajoitteita, joilla voi olla merkitystä työelämässä. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset oppimisvaikeudet, yliherkkyydet, vammat ja sairaudet tai vaikkapa kulttuuriset ja kielelliset esteet. Opiskelijat kokevat, että näiden asioiden huomioimiseen opintojen suunnittelussa ja työelämään suuntautumisessa ei saa yliopistossa riittävästi apua. Laitoksilla ja osastoilla opiskelijan kriisien, fyysisen tai psyykkisen terveyden ongelmien kohtaaminen koetaan haasteeksi, johon ei oikein osata vastata. Opiskelija ohjataan nopeasti muihin palveluihin, esimerkiksi psykologin puheille, vaikka hänen tarpeensa ei sitä välttämättä vaatisi. Näihin tilanteisiin tulisi saada lisää valmiuksia henkilöstökoulutuksen kautta.

URAOHJAUS VOISI ALKAA JO ENNEN OPINTOJA

Nuoren opintojen alku viivästyy usein siksi, että omista vahvuuksista tai opiskelumahdollisuuksista ei tiedetä tarpeeksi. Yliopistoon valitaan opiskelijoita, jotka eivät todellisuudessa ole sitoutuneet opiskeluun valitsemallaan alalla. Keskeyttämisiä ja alan vaihtoja on runsaasti, opiskeluaikat pitkittyvät ja työllistyminen valmistumisen jälkeen viivästyy.

Sopivan ja kiinnostavan koulutusalan löytäminen heti yliopisto-opintojen alussa estää tehokkaimmin opintojen viivästyminen ja keskeyttämisiä. Siksi uraohjaukseen kannattaisi panostaa nykyistä enemmän jo ennen yliopisto-opintojen alkua. Yliopistoon hakevien uraohjauksen on perinteisesti ajateltu kuuluvan pääasiassa toisen asteen oppilaitosten

ohjaajille. Ohjaus vaikuttaa olevan kuitenkin varsin riittämätöntä, etenkin jos nuorella ei vielä ole kykyä selvittää itsenäisesti eri vaihtoehtoja.

Yliopistoon hakeutuvien opiskelijoiden ohjaus tulisikin nähdä myös yliopiston tehtävänä. Hakeutumisvaiheen uraohjauksen helpottamiseksi nettiin tulisi saada realistiset kuvaukset eri koulutusaloista ja niiden tarjoamista työelämämahdollisuuksista sekä tietoa yliopisto-opintojen luonteesta. Suurimmalle osalle hakijoista riittää ohjaus näihin omaehtoisiin palveluihin. Osalla hakijoista tarpeet ovat mutkikkaampia, jolloin tarvitaan henkilökohtaista ohjausta. Sitä tarjoamalla vältettäisiin turhia pääaineiden ja yliopiston vaihtoja opintojen ensimmäisinä vuosina.

TIETO TYÖLLISTYMISSMAHDOLLISUUKSISTA MOTIVOI

Epävarmuus tulevaisuudesta ja kokemus väärästä alasta ovat usein opiskelijan perusteluna sille, miksi opinnot eivät etene itse asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Erään laitoksen fuksien keskuudessa kiertää kuulemma erittäin vanhana vitsinä sanonta: Miksi tämän alan opiskelija valmistuu? No työttömäksi!

Kokemus generalistiopiskelijoiden uraohjauksista osoittaa, että työelämään orientoivaa ohjausta ja tietoa kannattaa tarjota heti opintojen alussa – vaikka opiskelija ei aiheen omakohtaista merkitystä heti tunnistaisikaan. Tutkittu tieto siitä, että oman alan asiantuntijat työllistyvät ja koulutuksella voi sijoittua vieläpä kiinnostaviin ja monipuolisiin töihin vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia, auttaa sitoutumaan ja jaksamaan opinnoissa.

Uraohjauksen luontevimpia paikkoja ovat HOPS-ohjaus sekä oman pääaineen opinnot. HOPS-keskustelut tulee sisällyttää osaksi opintoja, jotta niihin osallistuminen ei jää opiskelijan oman viitseliäisyyden ja kekseliäisyyden varaan. Opiskelumotivaation ylläpitämiseksi HOPS-työskentelyyn on tärkeää sisällyttää koko opintojen ajan pohdintaa opiskelijan osaamisen kehittymisestä sekä ura- ja työelämätoiveista.

Opintojen keskivaiheessa vaikuttaa monessa oppiaineessa olevan uraohjauksen katvealue. Kun opinnoista on tullut rutiinia ja oman alan sisällöt tai haasteet alkavat hahmottua, ollaan yleensä motivoituneita hankkimaan oman alan työ- ja harjoittelukokemusta tai virittelemään tutkimushankkeita työelämän suuntaan. Valmennusta työnhakuun ja verkostojen luomiseen ei kuitenkaan löydy sisään rakennettuna riittävän monesta koulutuksesta. Urapalvelujen Urasuunnittelu ja portfolio sekä Työnhakuvalmennus -opintojaksot ovat pyrkineet vastaamaan tähän tarpeeseen, mutta jaksoille mahtuu kuitenkin varsin vähän opiskelijoita tarpeeseen nähden.

Opintojen loppusuoralla työelämään orientoivaa ohjausta ja opetusta saanut opiskelija tuntee jo hyvin itsensä ja osaamisensa. Hän on kenties hankkinut työkokemusta, luonut kontakteja, hahmottaa paremmin mah-

dollisuutensa työelämässä ja luottaa itseensä työnhaussa. Kun valmistuminen nopeasti muuttuvaan ja huonosti ennustettavaan työelämään aiheuttaa vähemmän pelkoa ja ahdistusta, on helpompi sitoutua opintojen loppuun saattamiseen. Tämä ehkäisee opintojen pitkittymistä.

Opintojen aikaisesta työnteosta on puhuttu paljon – puolesta ja vastaan. Kannattaa muistaa, että myös omaa alaa vastaamaton työkokemus lisää yleisiä työelämävalmiuksia ja auttaa työllistymään valmistumisen jälkeen koulutusta vastaaviin tehtäviin. Valmistumisen jälkeistä työllistymistä helpottaa myös se, että opintojen aikana on kasvatettu aktiivista asennetta ja opittu säännölliseen ja tavoitteelliseen työnteokseen. Tällä alueella nykyiset yliopisto-opiskelijat ovat jo varsin vahvoilla. Kohtaamillamme opiskelijoilla on useimmiten monipuolinen työelämäkokemus ja -tietämys.

TYÖELÄMÄORIENTAATIO MUKAAN OPETUSSUUNNITELMIIN

Riittävän työelämänäkökulman sisällyttäminen opetukseen on yliopistolaisille ajankohtainen haaste. Työelämäorientaatio ja -ohjaus vahvistuvat pysyvästi, kun tavoitteet ja hyvät käytännöt kirjataan uusiin opetussuunnitelmiin. Tiivis yhteistyö opetussuunnitelmatyössä on tärkeää, jotta kunkin oppiaineen opintojaksojen sisältöjen, toteutustapojen ja arviointimenetelmien valinnalla varmistetaan opiskelijoiden yleisten työelämä- ja työnhakutaitojen karttuminen. Työelämätaitojen tulisi olla kuvattuina myös osaamistavoitteissa, jotta opiskelijat hahmottaisivat paremmin tavoiteltavan työelämäosaamisen.

Miten työelämäorientaatiota voi vahvistaa opintopolun aikana? Artikkelin liitteenä olevaan taulukkoon on koottu joitakin tavoitteita ja tapoja, joilla opetuksen ja ohjauksen työelämäsivältöjä voidaan sijoittaa opiskelijan opintopolulle.

Opiskelijoilla näyttää olevan heti opintojen alusta suuri tarve kuulua ryhmään, jossa on mahdollista lähteä rakentamaan ammatillista asiantuntijan identiteettiä. Ensimmäiseen vuoteen kannattaakin sijoittaa mahdollisimman paljon sellaisia oman alan opintoja, joissa on mahdollisuus perehtyä alan tulevaisuuden haasteisiin ja työmahdollisuuksiin. Konkreettiset kontaktit alan tutkijoihin ja muihin työelämän edustajiin vaikkapa alumnivierailujen, työpaikkakäyntien, messujen tai työelämässä tehtävien selvitysten muodossa auttavat parhaalla tavalla hahmottamaan tulevaisuuden työmahdollisuuksia. Opiskelijoiden tulisi voida jakaa työelämäkokemuksiaan ja verkostojaan koko opintojen ajan. Myös aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista eli AHOT-menettelyä voidaan hyödyntää nykyistä tehokkaammin osana opintoja.

Työelämäorientaatiota voidaan vahvistaa myös erilaisten työelämäprojektien, työharjoittelun ja opinnäytetöiden avulla. Nämä ovat

työnantajillekin hyviä tilaisuuksia tutustua tuleviin työntekijöihinsä. Jokaisella yliopisto-opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus mielekkääseen, työllistymistä tukevaan ja laadukkaasti ohjattuun työharjoitteluun. Onnistunut työharjoittelu Suomessa tai ulkomailla lisää varmuutta oikeasta alan valinnasta, kasvattaa itseluottamusta omaa osaamista kohtaan, auttaa suunnittelemaan eteenpäin opintoja ja tulevaisuutta sekä luomaan verkostoja työllistymistä silmällä pitäen. Haastetta harjoittelun koordinoinnissa on edelleen muun muassa työpaikkaohjaajien ohjeistuksissa sekä työelämäpalautteen keräämisessä ja hyödyntämisessä.

Graduvaihe on yksi yliopisto-opintojen pullonkauloista. Uraohjaajan vastaanotolle saapuu turhan usein sellainen opiskelija, joka ei keksi yhtäkään työelämän tahoja, joka voisi hyötyä hänen tutkimuksestaan ja sen kautta tulleesta osaamisesta. Moni kokee gradun tekemisen ylivoimaisen suureksi ponnistukseksi, josta ei ole suoranaista hyötyä kenellekään. Tieto työelämän tilauksesta tai tulosten laajemmasta hyödynnettävyydestä motivoisi tavoitteellisempaan työskentelyyn tutkimuksen parissa. Lisäksi työelämään tehty opinnäytetyö on käyntikortti, joka parantaa työllistymisen mahdollisuuksia.

Loppuvaiheen opiskelija, joka ei hahmota lainkaan, mitä on oppinut opintojensa aikana, on myös tuttu näky uraohjaajan vastaanotolla. Tähän ongelmaan voi löytyä ratkaisu Osaamisportfolio -työskentelystä. Kun opiskelijalla on koottuna kaikki asiantuntijaksi kasvuun ja urasuunnitteluun liittyvät asiat yhteen paikkaan, siitä on suuri hyöty opiskelutavoitteiden selkiyttämässä sekä työnhaussa. Viimeistään silloin oma osaaminen pitää osata tuoda esille hyvin perustellen ja työelämän tarpeet huomioiden.

Oppimisesta saadulla palautteella on tärkeä tehtävä reflektiivisessä työskentelyssä ja oman osaamisen hahmottamisessa. Perinteiset numeroarvioinnit eivät tue tätä tavoitetta parhaalla mahdollisella tavalla. Oppimisen arvioinnissa kannattaisi hyödyntää enemmän sanallista palautetta, itsearviointia sekä erilaisia ryhmä- ja vertaispalautteen muotoja. Näiden työskentelytapojen omaksumisesta opiskelijat hyötyisivät myös työelämässä. KORKO-hankkeessa antoisimpia jaksoja ovat olleet juuri sellaiset ryhmäohjaukset, joissa opiskelijat toimivat toistensa vertaisohjaajina, ideoiden jakajina ja palautteen antajina.

URALUOTSI-PELI AVUKSI KEHITTÄMISTYÖHÖN

KORKO-hankkeen kehittämä URALUOTSI-peli tukee henkilöstön ja opiskelijoiden pohdintaa omasta työelämäosaamisesta ja -orientaatiosta sekä aktivoi monipuoliseen, luontevaan työelämäyhteistyöhön. Pelin kehittäminen lähti tarpeesta saada aikaan konkreettinen menetelmä ja työkalu, jonka avulla olisi helpompaa ideoida ja suunnitella toimenpiteitä opiskelijoiden työelämäorientaation lisäämiseksi ja kehittämiseksi.

si. Ajatuksena oli myös se, että välineen pitää sopia erilaisille ryhmille, opettajalle ja opiskelijalle, kannustaa aktiiviseen vuorovaikutukseen, olla kaikille helppo ja mahdollistaa vapaa, luova ja idearikas keskustelu.

Peli etenee yliopisto-opiskelijan opintopolun mukaan. Työelämään orientoivat, yliopiston omaa toimintaa ja työelämässä vaadittavaa osaamista täsmentävät kysymyskortit auttavat jakamaan kokemuksia ja hahmottamaan jäsennetysti työelämäorientaation kokonaisuutta. Kun peliä testattiin ensimmäisen kerran syksyllä 2012 Itä-Suomen yliopiston ohjauksen teemapäivässä työpajassa ”Työelämäorientaatiota opetukseen ja ohjaukseen”, palaute pelin muodossa etenevästä kehittämisestä oli kannustavaa. Pelin koettiin haastavan mukavalla, mutta tehokkaalla tavalla opetussuunnitelmatyöhön työelämäorientaation näkökulmasta. Erityisesti jo hyviksi havaittujen käytäntöjen jakaminen eri laitoksilta ja osastoilta tulleille kanssapelaajille koettiin tärkeäksi.

Tämän kokemuksen jälkeen peliä on kehitetty eteenpäin, testattu uusilla ryhmillä ja tuotteistettu viimeistellympään muotoon. Koska pelaajat ideoivat pelatessaan uusia toiminta- ja osaamiskortteja, antoisuus kasvaa pelikertojen ja uusien ryhmien myötä. KORKO-pilottiyksiköt saavat syksyllä 2013 pelistä omat kappaleensa. Muut yksiköt voivat halutessaan lainata peliä joko Aducatesta tai Itä-Suomen yliopiston opinto- ja opetuspalveluiden urapalveluista.

LÄHTEET

- Tuominen, V., Rautopuro, J. & Puhakka, A. 2008. Perustutkinnon jälkeen - Itä-Suomen yliopistosta työmarkkinoille Joensuun ja Kuopion yliopistoista vuosina 2001 ja 2002 valmistuneet viisi vuotta myöhemmin. Joensuun yliopisto ja Kuopion yliopisto. Joensuu.
- Penttinen, L., Sarapik, S. & Vallius-Leinonen, K. 2009. Opiskelijan äänellä ohjauksesta. Joensuun yliopiston ohjauskysely 2008. Hallintoviraston raportteja ja selvityksiä/Joensuun yliopisto, 0782-8489 n:o 48. Joensuu.
- Penttilä, J. 2009. Yliopisto-opiskelijoiden työelämään orientoituminen. Opintosisällöt, uraohjaus ja tulevaisuuskuvat. OTUS rs 30/2009. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö. Helsinki.

LIITE: TYÖELÄMÄORIENTAATIO OSANA OPINTOJA

Opintojen vaihe	Uraohjauksen tavoite opiskelijan näkökulmasta	Käytännön toteutusideat
Ennen opintoja	<ul style="list-style-type: none"> - auttaa hankkimaan ja jäsentämään tietoa itselle sopivista koulutus- ja työelämävaihtoehdoista - tukea alan valinnassa 	<ul style="list-style-type: none"> - sijoittumisselvitykset ja uratarinat osaksi rekrytointimateriaalia
Opintojen alussa	<ul style="list-style-type: none"> - perehdyttää ja sitouttaa työelämän kannalta tavoitteelliseen opiskeluun yliopistossa ja omalla alalla - tukea urasuunnitteluprosessissa kohti akateemista asiantuntijuutta - edistää työelämäyhteyksiä 	<ul style="list-style-type: none"> - HOPS ja osaamisportfolio -työskentelyn käynnistäminen, AHOT - pääaineen työelämäprojekti
Opintojen keskivaiheilla	<ul style="list-style-type: none"> - tutustuttaa työmarkkinoiden mahdollisuuksiin ja vaatimuksiin omalla alalla - tukea urasuunnitteluprosessissa kohti akateemista asiantuntijuutta - edistää työelämäyhteyksiä - tukea työnhaussa 	<ul style="list-style-type: none"> - HOPS ja osaamisportfolio -työskentely jatkuu - mentorointi tai uraohjausryhmä - pääaineen työelämäprojekti (esim. työelämälähtöinen kandityö)
Opintojen loppuvaiheessa	<ul style="list-style-type: none"> - auttaa saavuttamaan alan akateemisen asiantuntijuuden, saattamaan opinnot loppuun ja valmistautumaan työelämään - edistää työelämäyhteyksiä - tukee työnhaussa - kannustaa mukaan alumnitoimintaan 	<ul style="list-style-type: none"> - HOPS ja osaamisportfolio -työskentely jatkuu - työnhakuvalmennus, työnhakusuunnitelma - johdatus työnhakuun, opas opiskelijoille - työharjoittelu Suomessa tai ulkomailla - pääaineen työelämäprojekti (esim. työelämälähtöinen gradu) - opiskelijoiden järjestämät työelämämessut kampuksella
Opintojen jälkeen	<ul style="list-style-type: none"> - tukee työllistymisessä ja työnhaussa - tukee elinikäiseen oppimiseen, jatko-opintoihin hakeutumiseen - kannustaa mukaan alumnitoimintaan 	<ul style="list-style-type: none"> - alumnitoiminnan ja urapalvelujen onnittelekortit valmistuneille, tarjolla henkilökohtaista ohjausta - TE-toimiston palvelut